

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

**КУЛЬТУРОЛОГІЯ
ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ:
ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ**

CULTURAL STUDIES
AND SOCIAL COMMUNICATIONS:
INNOVATION STRATEGIES OF DEVELOPMENT

**Матеріали міжнародної наукової конференції
(18–19 листопада 2021 року)**

Proceedings of the International Scientific Conference
(November 18–19, 2021)

Харків, ХДАК, 2021

УДК [008+316.77] (063)
К90

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 3 від 29.10.2021 р.)

Відповідальний за випуск:
Ю. І. Лошков

Редакційна колегія:

Шейко В., д-р іст. наук, проф., академік Національної академії мистецтв України, засл. діяч мистецтв України, дійсний член Міжнародної академії інформатизації при ООН, ректор ХДАК, гол. редактор;

Лошков Ю., д-р мистецтвозн., проф., перший проректор ХДАК;

Косачова О., канд. наук із соц. комунікацій, доц., заст. декана факультету аудіовізуального мистецтва, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДАК (НТСА ХДАК);

Мачулін Л., канд. філос. наук, ст. викл., зав. редакційно-видавничим відділом ХДАК;

Бірьова О., канд. іст. наук, ст. викл. ХДАК;

Воскобойнікова Ю., д-р мистецтвозн., доц. ХДАК;

Зайцева М., канд. економ. наук, доц. ХДАК;

Кішмерешкіна М., магістр ХДАК;

Коржик Н., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК;

Лисенкова В., д-р філос. наук, доц. ХДАК;

Мостова І., канд. мистецтвозн., ст. викл., декан факультету хореографічного мистецтва ХДАК;

Попова-Коряк К., канд. юрид. наук, ст. викл. ХДАК;

Радько О., канд. психол. наук, доц. ХДАК

Рибалко С., д-р мистецтвозн., проф., зав. каф. гуманітаристики та мистецтвознавства ХДАК;

Сокол Д., аспірант ХДАК;

Степанова О., канд. мистецтвозн., ст. викл. ХДАК;

Фесенко І., канд. мистецтвозн., доц. ХДАК;

Шелестова А., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК.

К 90 Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії
розвитку : матер. міжнар. наук. конф. (18–19 листопада 2021 р.) / Під
ред. проф. В. М. Шейка та ін. — Харків : ХДАК, 2021. — 419 с.

УДК [008+316.77] (063)

© Харківська державна академія культури, 2021

I. Derevianko (I. В. Дерев'янку) PSYCHOLOGICAL EFFECT OF THE PANDEMIC AND SATISFACTION WITH ONLINE CLASSES (ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ ТА ОТРИМАННЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ВІД ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ).....	106
Т. Перевозна (T. Perevozna) МАТЕРІАЛЬНО ЗАБЕЗПЕЧЕНЕ ЖИТТЯ ЯК ЦІННІСТЬ У КАРТИНІ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ (FINANCIALLY ESTABLISHED LIFE AS A VALUE IN THE IMAGE OF THE SUBJECTIVE WELL-BEING OF A PERSONALITY).....	108
О. Радько, Є. Власова (O. Radko, Y. Vlasova) ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ (MAIN ASPECTS OF HUMAN HEALTH).....	109
О. Радько, А. Потікун (O. Radko, A. Potykun) ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩА (PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF A PERSONALITY IN THE MODERN INTERNET SPACE).....	110
М. Сосюра (M. Sosiura) СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА З ПІДЛІТКАМИ ТА СІМ'ЯМИ З ОПОРОЮ НА СИЛЬНІ СТОРОНИ (SOCIAL-PSYCHOLOGICAL WORK WITH TEENAGERS AND FAMILIES WITH AN ACCENT ON THE STRONG SIDES).....	112
Д. Трегубов, І. Трегубова (D. Trehubov, I. Trehubova) ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СВІТОВОГО СУСПІЛЬСТВА (FUNDAMENTALS OF TOLERANT WORLD SOCIETY FORMATION).....	113

СЕКЦІЯ:
ДОКУМЕНТНО-КОМУНІКАЦІЙНІ СТРУКТУРИ СУСПІЛЬСТВА:
ТЕОРІЇ, СТРАТЕГІЇ, ІННОВАЦІЇ

І. Давидова (I. Davydova) УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ (KNOWLEDGE MANAGEMENT IN THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF LIBRARY INSTITUTIONS).....	116
В. Медведєва (V. Medvedieva) ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ХХІ СТОЛІТТЯ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ПОСТУПУ (PUBLIC LIBRARY OF THE TWENTIETH CENTURY AS A CULTURAL AND CIVILIZATIONAL PHENOMENON).....	118
І. Бурміс (I. Burmis) СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОТГ УКРАЇНИ (MODERN CHALLENGES AND TASKS OF PUBLIC LIBRARIES IN THE CONDITIONS OF FUNCTIONING OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE).....	120
Г. Колоскова (H. Koloskova) ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ОРІЄНТАЦІЯ НА КОРИСТУВАЧА (PUBLIC LIBRARIES IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION: USER ORIENTATION).....	122
О. Мар'їна (O. Marina) ЦИФРОВА ЕРА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ (DIGITAL ERA OF CULTURAL HERITAGE).....	124
Н. Коржик (N. Korzhyk) АРХІВИ, БІБЛІОТЕКИ ТА МУЗЕЇ В ХХІ СТОЛІТТІ: ІННОВАЦІЙНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ (ARCHIVES, LIBRARIES AND MUSEUMS IN THE XXI CENTURY: INNOVATIVE VECTORS OF DEVELOPMENT).....	125
С. Денбновецький (S. Denbnovetskyi) БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ КОНТЕНТ (LIBRARY AFFAIRS IN UKRAINE: MODERN CONTENT).....	127

Особливістю цих практик є те, що при проведенні роботи (індивідуальної чи групової) не потрібно зосереджувати увагу на самій проблемі (це призводить до відчаю, безвиході), необхідно фокусувати увагу на особистості, її мотивах, потребах, цінностях та вміннях. Важливо говорити не про минуле, помилки, а про майбутнє, плани, цілі, шляхи досягнення, а також про ті ресурси, які допомагають долати труднощі. Ця практика сприяє подоланню негативних емоцій, формуванню позитивного сприйняття, зміні моделі поведінки, відновленню довіри до світу та людей, підвищенню самооцінки підлітка, а це є важливим чинником у процесі позитивних змін.

Для індивідуальної роботи доцільно застосовувати такі практики, як мотиваційне консультування та консультування орієнтоване на рішення (наприклад, техніка «Чудове питання», техніка «Шкальних оцінок»). Ці техніки допомагають підлітку уявити власне майбутнє, набутти нового досвіду, який надає відчуття здатності впливати на своє життя, усвідомити шляхи досягнення цілей та планів.

Для того щоб допомогти дітям вибудувати історію власного життя про те, як виникли й розвивались їх особливі вміння, здібності, а також допомогти висловити словами все те, що їм довелося пережити та як подолати переживання, доречно в груповій роботі застосовувати техніку «Дерево життя».

У випадках, коли ситуація в сім'ї є складною через непорозуміння між батьками і дітьми та потребує втручання, доцільно застосовувати такий метод роботи, як сімейно-групові конференції – організована зустріч усіх членів сім'ї та спеціалістів, які з нею працюють, з метою обговорення проблеми та пошуку шляхів її вирішення.

Отже, сучасні практики соціальної роботи з підлітками та їх сім'ями, які розроблені на основі моделі роботи з опорою на сильні сторони, є інноваційними методами роботи, які активізують здібності та внутрішні ресурси дитини, допомагають справлятися з власними проблемами та приймати рішення (засновані на використанні власних сил і можливостей), мотивують до змін, реалізації плану та досягнення успіху.

Д. Трегубов, І. Трегубова

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СВІТОВОГО СУСПІЛЬСТВА

D. Trehubov, I. Trehubova

FUNDAMENTALS OF TOLERANT WORLD SOCIETY FORMATION

Під час життя людина зазнає багато впливів, що створюють дискомфорт для існування у суспільстві або обмежують свободи. Часто виникає ситуація, коли задоволення якоїсь потреби певних верств населення конфліктує з комфортністю життя інших або з соціальними основами суспільства. Поширимо на таку ситуацію термін «забруднення». Наприклад, забруднення територій сміттям створюється людьми, які для збереження стану свого комфорту не дотримуються певних соціальних норм. Тоді «забруднення» у широкому сенсі слова – це створення будь-яких впливів, які погіршують середовище людської діяльності у соціальній, психологічній, екологічній, санітарній та інших сферах. Виникає необхідність уважного ставлення людини до природи та інших людей. Це потребує розробки суспільством та державою механізмів толерантного

співіснування різних верств населення, що потребує виховання, організаційних заходів та контролю.

Комфортне існування людини передбачає забезпечення первинних потреб (їжа, вода, повітря, сон, житло, основні фізіологічні потреби) та вторинних — відповідно до піраміди Маслоу. Далі виникає питання про забезпечення потреби у безпеці, на вищих рівнях піраміди існує декілька рівнів потреб соціального характеру.

Сучасне суспільство спрямовано на отримання прибутку шляхом користування потребами людини, тому спонукає людину на інтенсивне споживання. Але догодження людиною своїй потребі може стати неконтрольованою вадою, за якої не бачить, що завдає шкоди собі або оточуючим. Виникає ефект отримання уявного задоволення моментом без задоволення всім своїм життям.

Витоки різних потреб закладені ще етапом формування людства, коли одні племена обрали за основний спосіб життєдіяльності — осіле життя, прив'язане до «землі», а інші — паразитарне життя у вигляді полювання або завойовницьких походів. Виникли способи життя виробника та споживача; обидва виявилися певною мірою успішними. Перші створювали продукти споживання та культуру, прив'язану до сонячного циклу; інші споживали ці продукти, могли придбати їх за еквівалент грошей або забрати силою, але не могли існувати самостійно. Тому суспільство формувалося навколо селянина-виробника, життя якого було синхронізовано з життям громади, її святами та способом відпочинку. Це був стан гармонійного співіснування з природою та сусідами. Життя завойовника-споживача залежало від наявності здобичі, за яку билися на смерть та споживали разом. За тисячі років співіснування цих світів — вони змішалися і в чистому вигляді не існують.

Сучасний світ, побудований на законах обертання грошей, висуває на перше місце споживача та живе за його вимогами. Водночас створюється кілька типів «забруднень», які впливають на людину та довкілля: інформаційне — надає психологічний тиск шляхом експресивної або неправдивої інформації; виробниче — викиди (речовини, радіація, тепло), сміття, поширення електромагнітних, звукових хвиль, вібрацій та запахів; урбанізаційне — комунікаційні та психологічні наслідки скученого життя (збільшення випадкових й зменшення постійних спілкувань, високий темп життя, шахрайство, дії під впливом певних речовин, комп'ютерні віруси та ін.); житлове — побутові відходи, побутова хімія, засмічення території, світло, вібрація, шуми, інфразвук, поширення запахів, рольові конфлікти в сім'ї.

Інтенсифікація формування «забруднень» різних типів є наслідком сучасної світової тенденції споживання задовольень (корисність товарів відходить на друге місце). Найгіршою сучасною соціальною звичкою людей можна назвати неприємність вільного куріння тютюнових та кальянних сумішей. Першою неприємністю диму є не його шкідливість, а наявність агресивного запаху, який поширюється на значні відстані, і створює негативний психоемоційний стан у людини, яка не може вільно дихати (ключова потреба людини). Формується забруднений стан існування людини порівняно з гармонійним життям; це вимагає дій щодо очищення. Традиційна чайна церемонія впровадила очищення каналів сприйняття (зір, запах, слух, смак) від «забруднень» шляхом

споглядання краси, заспокійливих ароматів, дегустації міцного чаю. Тобто життя людства, як і кожної людини, потребує самоконтролю та смирення. Це узагальнюють японські принципи «сабі» та «вабі» стосовно матеріального та духовного світу: бачити достатне у малому, а красу – в простому.

Тобто існує необхідність формулювання концепції формування загальнолюдського суспільства, яке не забруднює сферу існування людини та засноване на принципах толерантності та вимогливості. Наприклад, наявність задоволеності споживачів не завжди є адекватним маркером правильності суспільних дій. Це підтверджується впровадженням міжнародних заходів щодо обмеження вживання тютюну. Таким чином, і виробництво, і вживання тютюну є негативною суспільною тенденцією. Але якщо б виробники створювали можливості для куріння без забруднення сфери існування людини за рахунок влаштування місць для паління з витяжками, то це б було позитивною дією цього виробника. На основі аналізу таких дій можна було б вдосконалити систему рейтингування виробництв або людини, що впливало би на діапазон їх можливостей.

У традиційному суспільстві усі ритуали та обряди виконувались разом, що формувало загальні принципи громади та відповідну толерантність поведінки. У сучасному суспільстві таких спільних ритуалів майже не існує. Функцію суспільного виховання виконує школа, але виникає розрив з тим, що діти бачать у суспільстві та вдома. Якщо раніше відхилення від суспільних законів контролювали носії традиційної культури, які жили разом, то тепер контроль здійснює закон.

Тоді концепція «не забруднення» передбачає застосування поновлюваного використання природних ресурсів, подовження терміну служби продукції, терпимому ставленні до сфери життя іншої людини. Для контролю цього необхідний наскрізний моніторинг простору життєдіяльності за всіма показниками (відеоконтроль та усі діапазони хвиль). Споживач та виробник повинні разом бути відповідальними за забруднення, спричинене наслідками використання продукції.

Необхідність контролю обмежує свободи людини. Але необхідно розуміти, що абсолютної свободи людини не існує, тому постає питання про достатні межі цієї свободи. Показником цих меж може бути те, що свобода одних не повинна обмежувати широкий спектр свобод та прав інших. Водночас людство має сформулювати загальну концепцію «очищення» від різних наслідків свого існування, які впливають на життєву сферу людини.